

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2000 vp

Euroopan unionin vuoden 2000 hallitusten välinen konferenssi (HVK 2000); Määräenemmistöpäätöksenteko, EY:n perustamisopimuksen 133 artikla

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on 3 päivänä marraskuuta 2000 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnalle perustuslain 97 §:n nojalla vuoden 2000 hallitusten väliseen konferenssiin liittyvän määräenemmistöpäätöksentekoa EY:n perustamisopimuksen 133 artiklan osalta koskevan selvityksen. Valtioneuvosto on täydentänyt selvitystä 17 päivänä marraskuuta 2000.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- alivaltiosihteeri Antti Peltomäki, valtioneuvoston kanslia

- osastopäällikkö Eikka Kosonen, ulkoasiainministeriö
- Ville-Veikko Hirvelä, Kansalaisjärjestöjen WTO-kampanja
- varapuheenjohtaja Jaana Airaksinen ja dosentti Thomas Wallgren, Kehitysyhteistyön palvelukeskus Keva ry.

Viitetiedot

Valiokunta on 30 päivänä maaliskuuta 2000 antanut mietinnön (UaVM 2/2000 vp) valtioneuvoston selonteosta "Suomen lähtökohdat ja tavoitteet Euroopan unionin hallitusten välisessä konferenssissa". Eduskunta on täysistunnossaan 7 päivänä huhtikuuta 2000 hyväksynyt valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Selvitys

Valtioneuvoston selvitys koskee määräenemmistöpäätöksenteon laajentamista yhteisön perussopimuksen 133 artiklan osalta. Selvitys sisältää ehdotuksen Suomen täsmennetyksi kannaksi perusteluineen. Valtioneuvosto kannattaa artiklan 133 muuttamista siten, että yhteisön kauppapolitiikan soveltamisalaa laajennetaan palveluihin, henkiseen omaisuuteen ja investointeihin tietyin rajauksin.

Rajausten mukaan

— neuvoston olisi päätettävä yksimielisesti sopimuksen mukaisista toimista näiden koskessa aloja, joilla sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys,

— aloilla, joille jäsenvaltioiden lakien ja määräysten yhdenmukaistaminen suljetaan pois perustamisopimuksen nojalla, ei voida tehdä kansainvälisiä sopimuksia, jos siitä seuraisi yhdenmukaistamista,

— unionin tavoitteiden saavuttamiseksi suoritettavien ulkoisten ja sisäisten toimien johdonmukaisuus varmistetaan,

— henkisellä omaisuudella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä vain henkisen omaisuuden kauppiaan liittyviä näkökohtia,

— investointeihin olisi luettava vain suorat investoinnit.

Lisäksi valtioneuvoston kannanotossa pidetään tärkeänä, ettei kauppapoliittisilla sopimuksilla heikennetä yhteisön ympäristöpoliittisten tavoitteiden toteutumista. Suomi on esittänyt valtioneuvoston kantaan perustuvan artiklaehdotuksen hallitusten välisessä konferenssissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta totesi vuoden 2000 hallitusten välistä konferenssia koskevassa mietinnössään, että "*valiokunta kannattaa selonteossa esitettyä valtioneuvoston peruskantaa määräenemmistöpäätöksenteon laajentamisen osalta*". Valiokunta totesi edelleen, että yksittäisiä artikloja koskevien kantojen on perustuttava ehdotettujen muutosten yksityiskohtaisempaan tarkasteluun eduskunnassa valtioneuvoston toimittamien lisäselvitysten pohjalta.

Valiokunta viittasi mietinnössään lisäselvitysten tarpeeseen kauppapolitiikan osalta erityisesti määräenemmistöpäätösten mahdollisessa käyttöönottossa palveluja koskevassa kaupassa ja sen vaikutuksiin julkisten palvelujen tarjoamiseen jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto oli selonteon mukaan valmis periaatteessa kannattamaan määräenemmistöpäätösten käyttöönottoa palvelujen ja henkisen omaisuuden kaupassa. Sittemmin valtioneuvosto on täsmentänyt kantojaan eduskunnalle toimittamissaan selvityksissä, joista yksityiskohtaisin on toimitettu valiokunnan käyttöön 3.11.2000.

Kattavien kauppapoliittisten sopimusten tekeminen Euroopan unionin puolesta edellyttää tällä hetkellä käytännössä yksimielisyyttä, koska niiden määräykset vain osittain kuuluvat yhteisön yhteisen kauppapolitiikan ja siten määräenemmistöpäätöksenteon piiriin. Lisäksi sopimukset samasta syystä, niihin sisältyvien yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvien määräysten takia, käytännössä edellyttävät jäsenvaltioiden erillistä hyväksymistä omien valtiosääntöjensä mukaisesti.

Palveluiden ja henkisen omaisuuden kaupan piiriin kuuluvilla kysymyksillä on yhä suurempi

merkitys kansainvälisessä kaupassa. Niitä koskevat kansainvälisen kaupan säännöt ovat yhä merkittävämpiä Suomen kaltaisen maan kannalta, koska Suomen teollinen tuotanto muuttuu yhä tietovaltaisemmaksi ja suomalaiset toimijat kasvavassa määrin pyrkivät myymään palveluita ulkomaille. Näiden kysymysten kuulumista keskeisiltä osin yksimielisen päätöksenteon piiriin on valiokunnan mielestä pidettävä unionin yhteisen kauppapolitiikan tehokkuutta heikentävänä tekijänä.

Toisaalta valiokunta pitää tärkeänä, että yhteisen kauppapolitiikan soveltamisalan laajentamisella ei yhteisön toimivallan piiriin saateta keskeisiin hyvinvointipalveluihin liittyvien palveluiden kauppaa taikka investointeja, ja siten ulkoisen toimivallan käytöllä kavenneta jäsenvaltioiden toimivaltaa esimerkiksi kulttuuriin, sosiaaliin palveluihin ja koulutukseen liittyvissä keskeisissä kysymyksissä.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella valtioneuvoston kannassa ja siihen perustuvassa Suomen tekstiehdotuksessa meneillään olevalle hallitusten väliselle konferenssille on kattavasti huomioitu ulkoasiainvaliokunnan ja eduskunnan muiden valiokuntien kannanottoja perustamissopimuksen 133 artiklan muutosta harkittaessa tarpeellisista ja välttämättömistä ehdoista.

Valtioneuvoston on neuvottelujen loppuvaiheissa pyrittävä valiokunnan kannan mukaan saavuttamaan 3.11.2000 päivätyn selvityksen sekä 17.11.2000 päivätyn tekstiehdotuksen sisältämät keskeiset ehdot perustamissopimuksen 133 artiklan muuttamiselle ja yhteisön yhteisen kauppapolitiikan soveltamisalan laajentamiselle.

Jos neuvottelujen loppuvaiheessa neuvottelujen kohteena olevilla muutosehdotuksilla ei saa-

vuteta Suomen asettamia ja valiokunnan kannattamia unionin kauppapoliittisen päätöksenteon tehostamista koskevia tavoitteita tai toisaalta vaarannetaan valtioneuvoston selvityksessä asetettujen keskeisten ehtojen toteutuminen, tulee perustamissopimuksen 133 artiklan muuttamisen tarvetta valiokunnan kannan mukaan vielä vakavasti harkita.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että valtioneuvosto loppuvaiheen neuvotteluissa pyrkii varmistamaan, että konkreettisin sopimusmuutoksien parannetaan jäsenvaltioiden mahdollisuuksia seurata nykyistä paremmin unionin kauppapoliittisten sopimusten, mukaan lukien WTO-sopimusten valmistelua, mikä Suomen

kannalta liittyy myös eduskunnan vaikutusmahdollisuuksiin uusia sopimuksia neuvoteltaessa, erityisesti perustuslain 8. luvun eduskunnan etukäteiskuulemista koskevien säännösten kattavan ja johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy edellä mainituin huomautuksin asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
jäs. Ulla Anttila /vihr
Antti Kalliomäki /sd
Bjarne Kallis /skl
Ilkka Kanerva /kok
Antero Kekkonen /sd

Kimmo Kiljunen /sd
Juha Korkeaoja /kesk
Kalevi Olin /sd
Mirja Ryyänen /kesk
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Paula Kokkonen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti Pelttari.